

Ivan G. Iliev

(Bulgaria, Plovdiv University Paisii Hilendarski)

Snezhanka Gencheva. These Pure Bulgarians. Bulgarian Folk Songs Themed ‘A Maiden Saves Malta’. Izsledovatelski proekti. Silistra. 2019, 372 p. ISBN: 978-619-90133-4-2

Abstract: This review presents Snezhanka Gencheva’s book on Bulgarian folk songs themed „A Maiden Saves Malta“. These songs describe historical events concerning the fight between the Turks and the Christian Orders of Knighthood in the Mediterranean Sea.

Key words: Bulgarian folklore, Bulgarian folk songs, Malta.

Иван Г. Илиев

(България, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“)

Снежанка Генчева. Тези чисти българи. Българските народни песни с мотив „Девойка спасява Малта“. Изследователски проекти. Силистра. 2019, 372 с. ISBN: 978-619-90133-4-2

В последно време в полезрението ми попадна името на една изследователка без гръмки научни титли, но с ярък стил на работа и оригинално подбрани теми, прилагаща комплексен подход при проучванията си и неуморно търсеца и тълкуваща зрънцата оцеляла историческа истина във фолклорните текстове. Това е добруджанката Снежанка Генчева. Още преди седем години се появи книгата ù *Цар Шшиман и Дан войвода. 23. 09. 1386*. Изследователски проекти. Силистра. 2013. След нея следват *За слънцето и хората. Песни и обичаи от община Ситово*. Изследователски проекти. Силистра. 2014 и *Рицари и юнаци. Йоанитите*. Изследователски проекти. Силистра. 2018. Наскоро имах и удоволствието да работя с нея. Резултатът от съвместната ни работа – една сравнителна характеристика на моя роден говор от село Маломирово (Хамбарлий), Елховско, и на нейния роден говор в село Поляна, Силистренско, пренесен там от северно-добруджанското село Липница, а в последното – преди близо двеста години от спомнатото Маломирово, наскоро се появи в XVII брой на онлайн списанието за хуманитаристика *Дзяло*.

Вниманието ми тук е насочено към последната засега книга на Генчева – *Тези чисти българи. Българските народни песни с мотив „Девойка спасява Малта“*. Обект на изследване, както се вижда, са българските народни песни, чийто мотив е спасяването на Малта от турците, за което своя принос са дали и възпети в народните ни песни неизвестни българи. Монографията представлява първото пълно проучване на песните с мотив *Девойка спасява Малта*, което се основава на цялостен анализ на 61 публикувани варианта. Изследването на Генчева се състои от кратко встъпление, посветено на остров Малта, пет глави, заключение, източници на илюстрациите, използвана литература и приложения.

Първата глава, неголяма по обем, е със заглавие *Записи, публикации, проучвания* (на песните с изследвания мотив). Тя цели да запознае читателите с хронологията на

публикуването на различните варианти на песента, регионите, от които са записани вариантите, и досегашните проучвания върху песента.

Втората глава е със заглавие *Сюжетът*. В нея се предлага задълбочен анализ на основния сюжет на песента, доразвит и видоизменен в отделни песенни варианти, на персонажите, географските обекти, жанра на песента, числовата символика и редица други детайли.

Следва трета глава – *Времеви пластове*. Поради дългия период на циркулиране на песента във фолклорното пространство е нормално на мястото на по-раншните исторически събития и герои в отделни варианти на песента да се наслоят други, по-късни (например, руско-турските войни, освободителните борби на българите в периода на турската власт и след това и др.). Хронологически най-старото историческо събитие, намерило отражение в песента, е Великата обсада на Малта от войските на турския султан Сюлейман Великолепни през 1565 година, но, според Снежанка Генчева, конкретната причина за създаването на песента е войната на турския султан Ибрахим срещу Ордена на рицарите на св. Йоан от Йерусалим, Родос и Малта, започнала през 1645 година. Именно тези времеви пластове са обект на проучване в посочената глава. Различията подробно описаните в песните детайли, изследователката показва убедително, че второто историческо събитие е основното.

Четвъртата глава се нарича *Градът и събитието, за които е създадена песента*. В нея авторката продължава да ни предоставя доказателства за това, че въпреки по-късните наслоения в сюжета, песента е създадена след великата обсада и описаният в нея град най-вероятно е днешната *Валета*, която в миналото също е наричана *Малта*.

Авторство (на песента) *и начин на разпространение* е озаглавена пета глава. В нея Снежанка Генчева описва неизвестния автор на песента за девойката, която спасява Малта. Достига до извода, че това е един от мобилизираните в султанската армия българи, който участва в морския поход към града през април 1645 година, симпатизира на нейните защитници и се гордее с факта, че я управлява потомък на българските царе. А заради начетеността му и други прозиращи през текста на песента негови умения и качества авторката допуска, че създателят на песента е предводител на българи войници на турска служба. Генчева открива и много общи моменти между песента за Малта и цикъла песни за Индже войвода, част от които вероятно са взели за основа първата песен, както и с тематика, застъпена в българските дамаскини. Девойката, спасителка на Малта, се явява доразвит образ на Богородица, която няколко пъти спасява Константинопол от различни варвари. Правят се достоверни предположения за българската връзка в песента.

След кратко заключение се показват източниците на изобилстващите в изследването илюстрации, включващи фотографски материали, списък на използваната литература и текстовете на част от използваните в изследването песни.

Монографията на Снежанка Генчева представлява широкомащабно сравнително фолклористично изследване с елементи на езиков анализ и историческо проучване. Авторката педантично се спира на всяка подробност, която би ѝ помогнала в разкриване на истината. С всяка своя книга Снежанка Генчева допринася за изясняване на част от забравени и непроучвани исторически събития, като ни представя поредното си научно откритие. Да се надяваме, че нейните открития няма да приключат с показаните в представената книга.